

Financiële consequenties externe inhuur:

Kostensoort: n.v.t.
Bedrag: n.v.t.

Financiële consequenties opdracht/uitbesteding:

Kostensoort: n.v.t.
Bedrag: n.v.t.

Gedeputeerde

belast met

behandeling: drs. J. de Bat

Vergadering PS: 22 juli 2022

Nr: XXXX

Agenda nr:

Vergadering GS: n.v.t.

Nr: n.v.t.

Onderwerp: Rekenkamerrapport Zeeland in Stroomversnelling

Aan de Provinciale Staten van Zeeland

Samenvatting:

De rekenkamer Zeeland heeft onderzocht of de adviezen van de commissie Balkenende uit 2016 zijn opgevolgd door de provincie Zeeland en tot welke resultaten dit heeft geleid. Hoofdconclusie van het rekenkamer onderzoek is dat de opvolging van de adviezen van de commissie Balkenende Zeeland daadwerkelijk in de stroomversnelling brachten. Uitvoering van de meeste projecten verloopt voorspoedig, de bestuurskracht is aanzienlijk vergroot maar nog steeds broos en er wordt gewerkt aan een aanpak die moet zorgen voor meer samenhang.

Inleiding

In oktober 2015 besloot de Tweede Kamer dat Zeeland een commissie nodig heeft om de adviseren over het behoud van de werkgelegenheid en het creëren van nieuwe banen in de provincie. De Zeeuwse economie kreeg in de jaren daarvoor harde klappen. Honderden banen gingen verloren door faillissementen van Zalco en Thermphos, de sluiting van Philip Morris en bezuinigingen in de zorg. Ook door de splitsing van energiebedrijf Delta zijn honderden Zeeuwse banen verdwenen. Aan de instelling van de commissie is uitgebreid lobbywerk vanuit de Zeeuwse overheden, organisaties en bedrijfsleven voorafgegaan. De commissie moet de kansen en bedreigingen voor de Zeeuwse economie op een rij zetten. En de commissie moet onderzoeken welke maatregelen nodig zijn om de structuur van de Zeeuwse economie te versterken. De 'commissie Structuurversterking en Werkgelegenheid' komt onder leiding te staan van oud-premier en 'Zeeuw' Jan Peter Balkenende, vandaar de veel gebruikte aanduiding commissie Balkenende.

Doelstelling

De rekenkamer wil nagaan of de adviezen van de commissie Balkenende zijn opgevolgd en of dit al tot resultaten heeft geleid. De Regio Deal Zeeland, die het Rijk in 2017 met Zeeland heeft gesloten, bouwt voort op het advies van de commissie Balkenende. Vanwege de inhoudelijke en volgtijdelijke verwevenheid zijn de uitkomsten van de Regio Deal Zeeland in dit onderzoek meegenomen.

Andere steunpakketten zoals de Regio Deal Zeeuws-Vlaanderen (en Wind in De Zeilen, het compensatiepakket voor het afblazen van de komst van de Marinierskazerne naar Zeeland) blijven buiten beschouwing in dit onderzoek. De Regio Deal Zeeuws-Vlaanderen omdat die vooral betrekking heeft op een beperkt deel van Zeeland en 'Wind in de Zeilen' vooral omdat het in de basis geen financieel steunpakket is maar een (her)vestiging door het Rijk van diensten, instanties en instituten in Zeeland

Vraagstelling

Zijn de adviezen van de commissie Balkenende overgenomen en heeft de uitvoering ervan ertoe geleid dat Zeeland in (een) stroomversnelling is gekomen?

Bevindingen

Investeringsprojecten lopen voorspoedig

In het adviesrapport van de commissie Balkenende werd geadviseerd een investeringsprogramma op te zetten ter stimulering van de Zeeuwse economie en ter verbetering van de Zeeuwse concurrentiepositie. De rekenkamer stelt vast dat de voorgenoemde investeringen worden uitgevoerd en dat deze projecten in de meeste gevallen voorspoedig verlopen (of zelfs al zijn afgerond).

Regionale concurrentiekracht verbeterd

De commissie Balkenende stelde vast dat de bestuurskracht van de Regio Zeeland en de regionale samenwerking te wensen overlieten. Zo was er tussen en binnen de Zeeuwse overheden (Provincie, gemeenten en Waterschap) een wildgroei aan overleggen en samenwerkingsverbanden ontstaan. Dit veroorzaakte een bestuurlijke drukte die ten koste ging van effectief en doelmatig samenwerken. Ook wisten de Zeeuwse overheden, het bedrijfsleven en de Zeeuwse (onderwijs)instellingen en organisaties elkaar onvoldoende te vinden. Dit alles maakte dat de Zeeuwse concurrentiekracht achter bleef ten opzichte van andere regio's in Nederland.

De rekenkamer constateert dat men elkaar in Zeeland steeds beter weet te vinden en het lukt om een gezamenlijke vuist te maken. Dit vooral door de instelling van het Overleg Zeeuwse Overheden (OZO) en van de Economic Board, al is die bestuurlijke samenwerking in Zeeland nog steeds broos en kan er tussen de verschillende sectoren nog wel beter worden samengewerkt.

Meer samenhang in aanpak leefbaarheidskwesties

De commissie Balkenende trof een gefragmenteerde aanpak van de leefbaarheidskwesties aan in Zeeland. De rekenkamer constateert dat deze situatie inmiddels verbeterd is. Zoals de commissie Balkenende adviseerde, wordt door de Provincie nu gewerkt aan een sociale en leefbaarheidsagenda. In deze 'Agenda Brede Welvaart' wordt verder veel meer en in samenhang invulling gegeven aan de aanpak van de verschillende thema's rondom leefbaarheid.

Financiële benadeling grotendeels opgeheven

Jaarlijks liep de Provincie veel Rijksgeld mis door een zogeheten 'weeffout' in het verdeelmodel van het Provinciefonds, dat de grootste inkomstenbron van de provincie Zeeland is. Dat verdeelmodel kortte Zeeland op de uitkering vanwege de voormalige dividendinkomsten uit energiebedrijf Delta. Delta keerde destijds echter een veel lager of zelfs geen dividend meer uit, waardoor de korting als onterecht werd beschouwd. Op advies van de commissie Balkenende werd een andere commissie (de commissie Jansen) ingesteld, die hierover een advies uitbracht aan het Rijk en aan de andere Provincies. Dat advies leidde er weer toe dat de korting op de bijdrage aan Zeeland uit het Provinciefonds voor het grootste deel ongedaan gemaakt werd. De rekenkamer constateert dat het advies van de commissie Balkenende ook hier adequaat een vervolg heeft gekregen.

Hoofdconclusies van de rekenkamer

Ten aanzien van de onderzoeksvraag of de uitkomsten en adviezen van de Commissie Balkenende Zeeland in de spreekwoordelijke stroomversnelling hebben gebracht, doet de rekenkamer de volgende constatering:

- De uitvoering van de meeste in de investeringsprogramma's opgenomen projecten verloopt voorspoedig;
- De bestuurskracht van de regio is nog steeds broos, maar wel nadrukkelijk vergroot door de instelling van het OZO en van de Economic Board Zeeland;
- De regionale samenwerking is verbeterd, Zeeland spreekt meer met één mond en Zeeland wordt meer en meer gezien als een serieuze en krachtige gesprekspartner door zowel de andere provincies, het IPO, Den Haag als Brussel;
- Na de meer gefragmenteerde aanpak van het leefbaarheidsdossier wordt door de provincie nu gewerkt aan een Agenda Brede Welvaart die de aanpak van dit dossier verdere invulling moet gaan geven en meer samenhang moet brengen tussen de verschillende inhoudelijke thema's;
- Naar aanleiding van de bevindingen van de commissie Jansen is de 'onterechte' korting op de uitkering uit het Provinciefonds voor het grootste deel door de andere provincies in IPO verband aangevuld. Daarmee is het aandacht vragende dossier herverdeling Provinciefonds krachtig en voor de Provincie Zeeland succesvol opgepakt.

De hoofdconclusie die de rekenkamer uit dit onderzoek trekt is dat de uitkomsten en adviezen van de commissie Balkenende Zeeland daadwerkelijk in de spreekwoordelijke stroomversnelling brachten.

Overige conclusies

De regionale samenwerking heeft de uitvoeringskracht van Zeeland verbeterd. De Rekenkamer geeft aan dat met het aflopen van de huidige investeringspakketten het zaak is om de regionale samenwerking levendig en energiek te houden. Bekend is dat het Kabinet het instrument van de Regio Deals wil voortzetten en dat hiervoor rijksmiddelen zijn gereserveerd. Alleen al vanuit het oogpunt van continuïteit zou Zeeland hierop weer een beroep moeten doen.

Verder concludeert de Rekenkamer dat om Zeeland in Stroomversnelling te houden en daarbij gebruik te maken van rijksmiddelen – die onder andere beschikbaar komen via Regio Deals – het van belang is dat de regio daarvoor de plannen, bouwstenen en het netwerk gereed heeft liggen.

Om Zeeland in stroomversnelling te houden – en daarbij gebruik te maken van rijksmiddelen via toekomstige Regio Deals en vergelijkbare andere nationale programma's – is het van belang in te zetten op bestuurlijke en ambtelijke participatie. Zo wordt dit geborgd binnen de provinciale organisatie.

Aanbevelingen

Draag GS op u als PS te betrekken in een traject dat leidt tot potentiële projecten waarop de provincie Zeeland in de komende jaren in moet gaan zetten en laat GS daarover ook al afspraken met stakeholders binnen en buiten de regio maken en wacht niet op de nieuwe bestuursperiode.

Draag GS op om permanent ambtelijk en bestuurlijk in te zetten op participatie in Regio Deals en vergelijkbare andere nationale programma's. En zo deze inzet te borgen binnen de provinciale organisatie. Maak daarnaast afspraken met GS over de wijze waarop u regelmatig van monitoringsinformatie wordt voorzien.

Bestuurlijke reactie

GS laten in hun reactie van 14 juni 2022 weten zich te herkennen in het beeld dat de uitgevoerde acties Zeeland in een stroomversnelling hebben gebracht. Ook onderschrijft het college de conclusies en aanbevelingen ten aanzien van regionale samenwerking en het belang van bestuurlijke en ambtelijke participatie om Zeeland in stroomversnelling te houden. Hierbij benoemd GS met name het belang van samenwerking in het OZO en met het Cultural Board en het Economic Board.

Resultaat bespreking in de gezamenlijke commissie Economie

Volgt na bespreking in de commissie Economie op 1 juli 2022

Wij stellen u voor te besluiten overeenkomstig bijgevoegd ontwerp-besluit.

het presidium van Provinciale Staten van Zeeland,

drs. J.M.M. Polman, voorzitter

drs. F.J. van Houwelingen MPA, statengriffier

Onderwerp:

Rekenkamerrapport Zeeland in Stroomversnelling

Ontwerpbesluit

De staten der provincie Zeeland,
gelezen het voorstel van het Presidium van 11 juli 2022 , nr.

besluiten:

1. Kennis te nemen van het rekenkamerrapport Zeeland in Stroomversnelling.
2. GS op te dragen PS te betrekken in een traject dat leidt tot potentiële projecten waarop de provincie Zeeland in de komende jaren in moet zetten en voorts GS op te dragen daarover ook al afspraken met stakeholders binnen en buiten de regio te maken zonder te wachten op de nieuwe bestuursperiode.
3.
 - a. GS op te dragen om permanent ambtelijk en bestuurlijk in te zetten op participatie in Regio Deals en vergelijkbare andere nationale programma's en deze inzet te borgen binnen de provinciale organisatie.
 - b. GS op te dragen PS regelmatig te voorzien van monitoringsinformatie met betrekking tot participatie in Regio Deals en vergelijkbare andere nationale programma's.